

הקדמה

בשבח והודיה לה' יתברך שהגיענו עד כה, הננו מגישים לפניכם ברגש מהול בדמעה פרי יבול עמלינו, פרקים ערוכים מדברי ימים ראשונים, בהם התגדל זקננו הבלתי נשכח הרה"ח ר' בערל צישינסקי ז"ל בצל הקודש בגור, ינק מדבשה, שתה מחלבה ושאב מלא חפניים תורה ועבודה, חסידות והנהגות טובות. גדש ואצר באסמיו זכרונות מרטיטים ורגעים נעלים במחיצתו של כ"ק אדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' זי"ע, ולימים פתח אוצרותיו בפני באי שעריו, ומפיו קלחו בחסד ובחיות רעננה ללא הפוגה במשך שנים רבות מרגליות טובות ויקרות, שהאירו עיני השומעים והחיו לבבות.

שיירי דמעה עוד ניצבים על עפעפינו וממאנים לסור, על דמותו שנסתלקה כבחטף מנגד עינינו. הארת פניו שליוותנו במשך כל השנים בזוהר שלא כהה, הליכותיו שנעצבו ונתקנו בימים אחרים, וכל הוויתו שאמרה שירה ורננה בכל המצבים. באר דולה ומעיין נובע למעשיות וזכרונות מלאים טעם זקנים. אולם פרקים אלו שהעלינו על הכתב המה ינחמונו, ובזה נעלה זכרו הטוב.

חן מיוחד יש להם לדברים שאינם כמעשיה גרידא, אלא הוראה לשעה ולדורות. מי שראה את הרבי בעל ה'אמרי אמת' זי"ע שהיה רבן של ישראל ונשיא בדורו, כיצד כל הליכותיו בענווה ותכלית השפלות, לא יכל שלא להתפעם ולנצור את הדברים בלבבו ימים רבים. להיות נוכח בחדר ההמתנה כאשר הדלת נפתחת בידי הרבי, והוא מביט אנה ואנה כמבקש דבר מה, וכאשר לא ניגש אי מי מיוזמתו להציע עצמו לשליחות, היה הרבי סב ללא אומר ושב לחדרו משל לא נצרך דבר, כאשר כלל גדול בעיניו שלא להטריח אחרים ואף לא את צאצאיו. או לעת שהיה מיסב בשולחן הטהור בראש אלפי ישראל, ומרחיק מאיתו את מנתו ושואל: אלע האבן גיהאט? ואינו נפנה לאכול עד אשר אחרון שבישראל יהיו לפניו צלחת וכלי אכילה.

פנינים זעירות שנחבאו בהנהגתו שלא באו לכדי מעשיה, אלא תנועה קלה שחדרה ללבבות. כמו בליל ה' בשבט, יום היארצייט של אביו בעל ה'שפת אמת' זי"ע, כאשר ניגש הרבי לפני התיבה לתפילת מעריב, מה מפעים היה זה לעת שסיים את תפילת הלחש ופסע לאחוריו, היה מיסב פניו ובוהן בעצמו את המתפללים האם ניתן להתחיל באמירת הקדיש. או לעת עריכת ברית מילה בבית מדרשו, אשר כנהוג היה מתכבד גם באמירת הברכות, ובעת אומרו 'ויקרא שמו בישראל', באיזו פשטות היה נרכן לעברו של אבי הבן לשמוע מה שם ינתן לרך הנולד.

דברים אלו ודומיהם לא נמסרו בגדר הנהגות אצילות ופלאיות בלבד, אלא נחקקו בלב זקנינו כיסודות לחיים ואבני דרך, וכך הנחיל לצאצאיו ושומעי לקחו: וכי איך יכול אני לאכול בעוד סביב השולחן ממתנים חלק מהמסובים שטרם קיבלו את מנתם, כאשר באותם רגעי המתנה שופע וקולח בחן אותו מעשה בו נמנע הרבי מלאכול עד שנמצא אותו יהודי נמוך קומה אשר נסתר מעין רואים וטרם קיבל מנתו. נער קט נמרץ ככל שיהיה, הוא גם כן נפש לעצמה. למה לנצל אותו בשליחויות כל אימת שניתן לעשות זאת לבד. קולו של הרבי בערוב ימיו במשעולי הכותל המערבי, כמו מתלווה ואומר: רוח זיך אָפּ אביסל - נוחו מעט ואל תטרחו עבורי למעלה מכוחכם.

הנהגות טובות שראה בגור אצל הרבי ה'אמרי אמת' זי"ע והדרכות קודש שנשמעו מפיו למבקשי ה', עשו מסילות בלבבו וליוו אותו מיום עלותו לאר"י במשך שמונה עשורים כמורי דרך נאמנים בכל צעד ושעל, בשבתו ובקומו ובכל הוויתו. בהשכמת הבוקר כאשר עלטה עוד על פני כל הארץ לזנק מהמיטה כארי לעורר השחר, הרבי הרי פסק את פסוקו: ווי ווארפט זיך נישט ארויס פון בעט - הכיצד זה אינך מושלך מן המיטה שעה שניתן כבר לומר 'שלא עשני גוי'.

וישנם דברים שיותר מסיפור המעשה גופו הונחלו בעיקר ללא אומר, ודי היה לנו במראה עינים. לראות ולחוות מהי אמונת צדיקים בלא מתום, זריזות ועשיה ללא שהיות וללא דחיות, שנינויות ורעננות בענוות חן וחסד.

ולא רק הליכותיו של הרבי נחקקו בלבבו, אנשי המעלה שנתברכה בהם גור חפפו מהודם עליו והשפיעו על נפשו עמוקות ומהם למד בעיקר מידת חסידות, הנהגת חסיד אצל רבו שהיתה כה מרוממת ומיוחדת בגור. ביטול לצדיק עד לעפר ממש שהקיף בחוט השני את כל היושבים ראשונה בגור. איך האב גיזעהן א וועלט [=ראיתי עולם] - התבטא לימים בערגה.

כאשר בשנות שיבתו הגיע לבית המדרש בירושלים, והכין עצמו להיכנס לכ"ק אדמו"ר שליט"א ל'שלום נעמען' באותו רטט וזיע שליווהו כל חייו, הציע לפניו אחד הנכדים שישתה קודם כוס תה להחיות נפשו. הוא לא שעה להצעה, הטיב את אבנטו וסיבר באזניו, כיצד היו החסידים שבאו בשערי גור ממהרים לביהמ"ד ליטול 'שלום', וזאת לאחר שהיטלטלו בדרכים שעות ארוכות. און איך וועל דיר נאך זאגן א תורה פון גער - ואספר לך אמרה מחכימה ששמעתי בגור: היה אחד מחשובי העדה שהציעו לפניו לטעום דבר מה בטרם יכנס לקודש לנטילת שלום מהרבי. סרב החסיד ותמה: אריין גיין צום רבי'ן מיט א פולן בויך? - להיכנס לרבי בכרס מלאה?

באופן מיוחד עמדה לנגדו דמותו המאירה של רבי משה בצלאל הי"ד והנהגותיו שהיו יראה ופחד ללא שיעור. רעד כמו חלף בעצמותיו שעה שהעלה ברגש

זכרונות נעלים מחיי רבי משה בצלאל. מרבי משה בצלאל למדתי היאך נושאים תפילין - היה שונה ואומר, כאשר הוא ממחיש כיצד בכל בוקר היה רבי משה בצלאל יוצא מביתו, כאשר התפילין אחוזות בשני ידיו בדבקות כנגד ליבו. כל ימיו לא יכול סבינו להבין היאך ישנם האוחזים את התפילין תלויים בידם ברפיון, ולא תחת בית שחיים, וכאשר הבחין באברך חסידי הצועד בדבקות עם התפילין אורו עיניו ממש.

חוט של חסד היה משוך על שפתותיו, עת העביר את הדברים בחיות רעננה ורגש כמו מתרחש המעשה כעת לנגד עיניו. מפליא היה להיווכח כיצד לא כהו רושמים של דברים במשך השנים, ועד זקנה ושיבה נמסרו באותו טעם וחינניות. כאשר חזר על הדרכות קדשו של הרבי, היה משמיע את הדברים בלחישה ויראת הכבוד כאילו בעל השמועה עומד כנגדו. בניגון, בתנועה וב'שפראך' שנחצבו בחצר בגור.

חווייה מיוחדת היתה לנו לשמוע את הדברים בשפת אידיש עשירה ומקורית שנשתכחה ברוב הימים, כאשר מעת לעת מילים שונות משפת המדינה קבעו לעצמם חוק ומקום בין התיבות. כאשר דיבר בשטף על הקלאטקע והקלאמקע, הבלעמער, הסליפן והשינעס, הברונעס, הקאפלען, הסיפית והקארבע [=התורים 'לשלוש נעמען' וידית דלתו של הרבי, הבימה, העמודים והמסילות שביניהם, הבאר, אריחי התנור, מעזבת התקרה וגלגלת הגג], נשאבנו הרחק לימים ההם.

הטיב להגדיר זאת חד מן חבריא, כי כל עוד עמד ר' בערל בינינו חשנו כי אותם ימים עומדים בפתחינו ממש כמו התרחשו זה עתה. ואילו עתה כאשר נדם קולו, אזי התבהר לנו באחת עד כמה רחוקים אנו מאותם ימים בשנים ובמהות.

בחפצנו כי עז לשמר את הדברים, זכינו בחסד ה' להעלות על הכתב מעשיות אלו שהעניקנו מקירות לבבו לאורך שנים מלוא חפניים, וחדרו לעצמותינו מגיל רך כדבש וחלב. ובזאת אמרנו להנחילם ולזכות בהם את הרבים, ולהרוות נפשות הקוראים בטללי אורה.

ספר זה הרואה אור ומוגש לפניכם היום, הינו ביזמתו ובהשראתו של בן דודי היקר הר"ר יצחק מאיר קונופניצקי הי"ו מאשדוד, אשר בכל עת שם אזנו כאפרכסת לשמוע ולקלוט את המעשיות והזכרונות מפיו של הסבא בקשב רב. כיבדו וסייעו לו לאורך שנים רבות, ובשנות הזקנה עמד לצידו לתמכו ולסעדו במסירות ראויה לכל שבח. הוא אשר דרבן והמריץ להעלות על הכתב כל אותם עובדות ופרטים למאות, שנתבדרו מפיו לאורך השנים.

בחודש אלול תשס"א לקראת יומא דהילולא של הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע, נתלוונו לסבינו במסעו לפולין בצוותא חדא עם מו' הגה"ח רבי יעקב מאיר אלתר בנו בכורו של כ"ק אדמו"ר ה'פני מנחם' זי"ע והרה"ח ר' אברהם מרדכי בר"ב אלתר. נסיעה זו שהעלתה אותנו טפח וטפחיים מעל הקרקע, ניתן לומר עליה כי ממנה נשתת אבן היסוד לכתיבת הספר. כל אותה עת נתלוונו לצידו, לשמוע ולחוש מקרוב את הימים ההם, נתנו אוזנו לכל שיח והתחלנו להעלות את הדברים על הכתב.

יחדיו עשינו את הדרך הארוכה מראשיתה ועד כה ויגענו ללבן כל פרט, כאשר הוא נותן את עצתו בטוב טעם ומסייע בכל עת בשיקול דעת נכון ואורח רוח. כן סייע רבות בעריכה כאשר רשימת ידו ניכרת בין השיטין, וליווה את הספר במסירות עד שזכינו לברך על המוגמר.

עיקרם של פרקי הזכרונות הם ממה שספג זקננו בינקותו בחצר הקודש בעיירה גור, בעת שרבינו הקדוש בעל ה'אמרי אמת' זי"ע הנהיג את העדה, וכן שמונה שנות ישיבתו בירושלים עד להסתלקותו בחג השבועות תש"ח. על כן בכדי שלא לגרום חוסר בהירות, כאשר מוזכרים שאר רבוה"ק הזכרונות בעיקר בשם ספרם, ואילו רביה"ק ה'אמרי אמת' מוזכר כ'הרבי'.

בכתיבת הפרקים השתדלנו לשמור על מקוריות הדברים, ועל כן פרטים שנוספו לנופך הדברים ולא נמסרו מפיו, השתדלנו להדגיש זאת בניסוח ולכתוב 'ומסופר', 'יש להוסיף' וכדו', או לציין בהערה מקורותיהם. לבד מפרקי תולדות המשפחה, בהם שולבו זכרונות נוספים מבני המשפחה וכפי שצויין בפרקים אלו.

השתדלנו להקיף ולשלב בפרקים אלו את משנתו הערוכה על ימי מגוריו בגור, על שלל המעשיות והפרטים שנשמעו מפיו, עד כמה שידינו מגעת. אם כי חלקם כבר נכתבו מפיו במשך השנים, וניכרים בין השיטין של חיבורים שונים מחיי רבותינו הקדושים מגור זי"ע, ובמאמרים שונים שנדפסו בכתובים.

אמנם, נראים הפרקים כי כמו נמסרו כסדר קורותיהם על שלל פרטיהם, ועלינו היה אך להעלותם על מכבש הדפוס. אך לאחר התבוננות יבחין כל אחד כי לא בנקל עלתה המלאכה ולא בחדא מחתא כינסנו הכל לפונדק אחד. בעמל רב וביגיעה צירפנו גרגיר לגרגיר ופרט לפרט, עד שנתקבצו כעמיר גורנה פרקים גדושים הראויים לתתם לפני הקורא. השתדלנו בכל מעשה לגופו לדייק ככל הניתן ואף לשמוע מפיו פעמים מספר, למען יהיו הדברים נהירים וחלקים ולא נכשל באי הבנה שתגרום שיבושים וחוסר דיוק.

כאן המקום להדגיש, כי זכרונות סבינו מבית המדרש בגור, הינם ברובם עד לשלהי שנת תרצ"ה בה עלה ארצה, לבד ממה שראה בשנת תרצ"ץ בתקופת היותו עם

ה'לב שמחה' זי"ע בגור. בוודאי שפרטים מסויימים השתנו לאחר מכן, ובעיקר סדרי ביהמ"ד, וכמו ניתן להמליץ על כך: אין בית המדרש בלא חידוש. חסידים שהגיעו לפולין בשנות התר"ץ המאוחרות סמוך לשנות המלחמה, הבחינה עינם בפרטים שונים שככל הנראה לא היו קיימים בשנים קודמות.

כן יש לתת את הדעת לכך, כי ממרחק של שנים, קשה ביותר עד בלתי אפשרי לדייק במספר כה רב של פרטים, ולרדת לדקויות של שעות וזמנים. מה גם שישנם דברים רבים בסדרי ביהמ"ד שלא היתה להם קביעות אחידה, ונשתנו בין ימות החורף לימות הקיץ או משנה לחברתה.

על כן, מלבד תיעוד הזכרונות בצורה מדוייקת ואמינה, יש כאן גלעד לעולם מופלא שהיה ונחרב, שם וזכר ליהודים שחיו כל ימיהם באהלה של תורה וחסידות למרות חיי עוני ומחסור, בהפקירם מאחרי גווס כל הבלי עולם. רווח להתבונן בדרכי חיים גדושים בשמחה וחסידות, אהבת חברים וחמימות. חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, תוך כדי עמידה איתנה בנפתולי החיים.

אמנם, זקני החסידים לא הרבו בהעלאת זכרונותיהם על הכתב, ורובא דרובא נרכש מפיהם בשמיעת האוזן. אולם אז היו עמנו בכל פינה חסידים מהתקופה ההיא, הם היו המזכרת החיה והם קישרו אותנו עם העבר המופלא. כיום כאשר התמעטו השרידים, וכמעט שאין איש שיזכור את גור בתפארתה, ראינו חשיבות מרובה להעלות את הדברים על הכתב למען יעמדו ימים רבים.

בחלקו האחר של הספר הוספנו פרקי חיים מתולדות אבותיו וימי חייהם בצל רבוה"ק, ולאחר מכן עלייתם לאר"י. כאשר בד בבד משולבים פרקי הוד מעלייתם ארצה של הרבי ה'אמרי אמת' ובניו הקדושים זי"ע, ודברי ימים ראשונים בארץ הקודש בצילם. כמו כן פרק נכבד בפני עצמו על ימי סבינו בחבורת קדישתא במחיצת רבינו ה'בית ישראל' זי"ע, מאז עלותו ארצה בחסד הבורא בשנת ת"ש, עד שהחל בהנהגת העדה הקדושה בשנת תש"ח עם הסתלקות הרבי ה'אמרי אמת' זי"ע לגנוי מרומים.

ימי בראשית אלו, החל משנות התר"פ והתר"צ בהם עלו ארצה חסידים למאותיהם, ועד לשנות הת"ש המאוחרות כאשר נהרו ארצה פליטי המלחמה, היו ימים הרי גורל לעיצוב דמותם הרוחנית של הדורות הבאים. כל אשר הוקם ונוסד אז בעמל על ידי בני הדור ההוא, ממנו יתד וממנו פינה, ומהם אנו רואים ברכה עד היום הזה. החייאת רוח החסידות והקמת בתי חסידים, מסירות נפש לדברים שבקדושה וציות מוחלט לדעת קדשם של רבוה"ק, היו יסוד ראשון לברכה זו המלווה אותנו כל הימים. על כן ראינו צורך לשלב מקורות אותם הימים ותהלכותיהם.

וזאת למודעי, כי אין חלילה כוונה לתיאור קומתם הרוחנית של קדושי עליון המוזכרים כאן. גבהו דרכיהם, מידותיהם ומחשבותיהם מעמנו, וכפי ששמע פעם סבינו מהבית ישראל בענין זה על משקל הכתוב: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". אין זה כי אם העברת זכרונות ממה שראו במחיצתם, ולימוד הנהגות טובות שראו במחיצתם בבחינת תורה הצריכה לימוד.

קורת רוח מרובה הסב לו עצם העלאת הדברים על הכתב בצורה מסודרת. לבקשתינו מסר מזמנו וכוחו בסבלנות אין קץ לספר שוב ושוב בישוב הדעת ולעיין בעלי ההגהה, בידעו שכך יתחוורו הדברים כדי צרכם, וירשמו בדיוק מרבי ככל הניתן.

בחודש אדר תשע"ה, סמוך לימים בהם גברה מחלתו ונפל למשכב, עוד הספיק לעבור על הפרק בו מובא על סדר עריכת השולחן, כאשר הוא עובר בדקדקות על כל פרט ופרט לראות שנרשם כפי שמסר, הוסיף הוספות חשובות והעיר על מספר פרטים שלא הובנו כראוי ונשתבשו.

בזאת הננו לברך בברכת טוב את דודינו היקרים בני סבינו זכרוננו לברכה תולדותיו כיוצא בו, מכבדיו בחייו ובמותו, הלא הם יבלחט"א האחים החשובים: הרה"ח ר' משה אברהם הי"ו, הרה"ח ר' ברוך יצחק הי"ו, הרה"ח ר' חיים מאיר הי"ו, הרה"ח ר' שלמה הי"ו והרה"ח ר' יוסף הי"ו, שהוסיפו בחן מאוצרותיהם ומאשר שמעו מסבינו במרוצת השנים, וסייעו במאור פנים ובסבלנות פעם אחר פעם להעמיד דברים על דיוקם ולבחון כל מעשה לגופו. יזכו לרוב נחת מכל יוצאי חלציהם מתוך פרנסה והרחבה ובריאות גופא.

יבורך ממקור הברכות איש מרבה להטיב, הרה"ח ר' אברהם מרדכי ב"ר בנימין אלתר הי"ו, אשר הכניסנו לראשונה לעולמם רווי ההוד של היכלי החסידות בפולין. העניקנו ברוחב לב מאוצרותיו, וכן מסר לנו מזכרונות אביו מו' הרה"ח ר' בנימין מנחם ז"ל נכד הרבי, כפי שמסרם בחדות ובהירות בעת מסעו לפולין בחודש אייר תנש"א. דברים שברובם תאמו להפליא למה שהעלינו על הכתב מפי סבינו, וכן הוסיפו לנו ידע רב ובהירות.

ישר כח ורוב תודות להרה"ח ר' אברהם מרדכי סגל הי"ו מירושלים, משמר תורתו והליכותיו של רבי, שזיכה את הרבים בספריו 'ראש גולת אריאל' לתולדותיו של הרבי ה'אמרי אמת' זי"ע, אשר עבר על כל הספר ביסודיות ועין בוחנת, וענה לשאלותינו בבהירות, למען יוגשו הדברים כראוי וכנכון.

נודה בזאת קדם הרבנים החשובים שעברו על פרקי הספר: הגה"ח רבי מרדכי מיירנץ שליט"א, אשר שקל כל דבר בישוב הדעת ובמתינות, העיר את תשומת

ליבנו לנקודות חשובות ונתן לנו הכוונה בסיסית שהנחתה אותנו בעריכת הדברים. הגה"ח רבי אפרים מנלה שליט"א משיירי החבריא מסוסנובצא, אשר הטעימנו מאווירת הנסיעה, השיב על שאלותינו בסבלנות ובחן, והיה לנו לעזר רב.

מו' הגה"ח רבי יעקב מאיר אלתר שליט"א שקיבלנו במאור פנים, האיר נקודות חשובות וכן פרטים ששמעם מפי אביו כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'פני מנחם' זי"ע. הרה"ח ר' אברהם מרדכי ב"ר לייבל אלתר הי"ו, שנתן מעיתותיו ומזמנו כמה וכמה פעמים, הוסיף לנו מעשיות שאצר במשך השנים מפי סבינו ר' בערל ואביו ר' יעקב יואל, וכן הטעימנו מאוצרותיהם של אביו מו' הרה"ח ר' לייבל אלתר ז"ל וסבו מוה"ר ר' שמעון אלתר ז"ל נכדי הרבי.

עמהם בברכה הרה"ג רבי אברהם מרדכי מרקסון שליט"א שהאיר וליבן הלכתית את פרטי ההלכה המובאים תוך ציטוט המקורות, וחיזק את ידינו בחשיבות מעשינו, בתייעוד החיים הרוחניים מלאי השמחה שפיכו בקרב החסידים בפולין.

ברכה מיוחדת שלוחה להרה"ח ר' נחמיה בלושטיין הי"ו משמר הגנוזות של בית רבי, אשר תצלומים רבים מארכיונו המיוחד, מעטרים את הספר כפנינים. נתן וחזר ונתן בעין יפה וברוח טובה מעידית שבאוצרותיו וגדש את אסמינו בכל הנדרש. יזכה לשפע ברכה והצלחה ולכל מילי דמיטב.

כמו"כ אלו אשר פתחו בפנינו גנוזותיהם: מו' הגה"ח רבי שמואל היינה שליט"א וחתנו הרה"ח ר' מאיר גורט הי"ו, נכדי כ"ק אדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' זי"ע, ושאר בשרינו הרה"ח ר' משה אברהם איינפלד והר"ר אברהם שמואל צווייגנבוים שהעניקו לנו ברוחב לב מהתצלומים אשר תח"י.

עמהם אלו שהעשירו את היריעה בחומר רב ערך והערות נחוצות: הרה"ח ר' מנחם אלתר מי-ם, הרה"ח ר' אליהו מנהיימר מב"ב, הרה"ח ר' יהודה הרצוג מאשדוד, הרה"ח ר' חנוך ב"ר יעקב וידיסלבסקי מאשדוד, דודנו הרה"ח ר' אלימלך שיף ובני ביתו מי-ם, בני המשפחה הרה"ח ר' שמואל דב שיליץ מי-ם, הרה"ח ר' שמחה בר"ל צישינסקי מאשדוד והרב יצחק שלמה פייגנבוים מב"ב, בני דודנו הר"ר יחיאל זאב צישינסקי מקרית גת, הר"ר אריה לייב קונופניצקי מב"ב והבה"ח שמחה בונם קונופניצקי מחצור, הר"ר רפאל יהודה מרקס מת"א, הר"ר מנחם שמואל פריעדמאן מאשדוד והר"ר ישראל בר"ב ברלינר מאשדוד.

לקראת סיום עריכת הספר הובא לידינו אוצר יקר מארכיונו של הרה"ח רבי מאיר מאנדל ז"ל, אשר פעל רבות במסירות לקומם את אוהל רבוה"ק בבית החיים בגור ולשמר את בית מדרשם. תצלומים ורשימות מנסיעותיו הראשונות לפולין בשנות ה'תש"ם וכן מנסיעתו בשנת תשמ"ח עם סבינו ז"ל. תודתנו נתונה לבני משפחתו שיחי' אשר מסרו לנו בנפש חפצה את הדברים להעתקה.

אות יקר ותודה שלוחה בזאת לידידנו הר"ר חנוך צבי רובינשטיין הי"ו מחבר הספר 'ואמונתך בלילות', ממוקיריו ושומעי לקחו של זקננו, אשר תרם מזמנו ומכישוריו הברוכים, החכימו בעצה טובה והתמסר בלב ונפש למען יצא הספר כראוי וכנכון ובשלמות ההידור, וכן עיטר את הפרקים בתצלומים מארכיונו.

אחרון חביב הר"ר יצחק יהושע גבריאלו הי"ו ממכבדיו ושומעי לקחו של זקננו, אשר בשבת יחדיו לעת מצוא בביהח"ס 'בית ישראל חיים' גמע בצמא את דבריו, והוסיף לנו פנינים ומרגליות מאוצרו הטוב. כמו"כ עבר על פרקי הספר והעיר את הערותיו המחכימות.

לעת סיום נעלה את זכרו של הרה"ח ר' אהרן פרומר ז"ל מבני ברק, משרידי לודז' בתפארתה, שהעניק לנו את השיר 'דער גערער חב"א', אשר נשתמר בזכרונו בדייקנות, וכן את השיר 'יאדום חסידים' בגירסתו היחודית שנפוצה בין החבורות בלודז'.

ובצאתנו נביע תפילה, שכשם שהדברים היו חרוטים על לוח לב סבינו הרה"ח ר' בערל ז"ל, וכה הרבה להעניקם ולהנחילם בחפץ לב, כן יחדרו לליבות הקוראים ותהיה בהם תועלת וסיפוק עבור חסידים ואנשי מעשה, החפצים לדעת ולחוש מרוממות אותם הימים, ובזאת יהיה נר לזכרו ולעילוי נשמתו.

מרדכי פסח קנובלביץ

בלאאמו"ר הרה"ח ר' משה ז"ל

דברים אחדים

נודה לה' מאוד בפינו אשר זיכנו להיום הזה, בו רואה אור לראשונה ספר זכרונות גדושים ורוויים מהווי חצר הקודש בגור, כפי שנשמעו מזקננו הרה"ח ר' יהודה דוב צישינסקי ז"ל שהיה נקרא בחיבה בפי רבוה"ק ואנ"ש 'בערל גערער', ואשר זכה מנעוריו להיות סמוך ונראה ולחסות בצל רשכבה"ג כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' זי"ע.

חלק רב מן הדברים הינם בבחינת "מילתא אלבישייהו יקירא". זר לא יבין את האהבה העצומה שהיתה כמים הפנים לפנים בין הרבי לרבבות חסידיו. זכרנו את שרידי הדור ההוא כיצד היו כרוכים אחריו באהבה אין קץ ובאיזו ערגה הם הזכירו 'דער רבי זכרנו לברכה'. כיצד מילה אחת ששמעו מפיו נחקקה בליבותיהם והחזיקה אותם בכל נפתולי החיים.

סיפוריו של זקננו אותם היה מעביר בחן ובעין יפה, נשמעו מפיו לשומעים ומאזינים רבים. אולם צורך חשוב היה לא רק להתענג על החוויה והשמיעה, אלא להעלותם על הכתב בדיוק מרבי, כי אלמלא כן לא היה נותר כמעט שריד ופליט מכל אוצר יקר זה.

תיתי ליה לש"ב היקר הבה"ח מרדכי פסח קנובלביץ הי"ו ברוך הכשרון ובעל נשמה חסידית יוקדת, בן דודי אציל הנפש הבלתי נשכח הרה"ח ר' משה ז"ל, אשר נטל על עצמו מלאכה זו ללקט גרגיר לגרגיר ולערוך הכל בעמל רב ממסד ועד טפחות, ולזכות את קהל החסידים בספר זה אותו העלה בקולמוסו הטבול בניחוח אורית הימים ההם.

במשך שנים ישב רבות עם זקננו ושאל ממנו מלא חפנים מהווי החצר והקדושים שהילכו בה. נוספו לאלו רשימות שהצטברו בידינו במשך השנים בראשי פרקים ובקיצור, מה ששמענו מזקננו ז"ל בשבתות, במועדים ובעתות שמחה. אולם היות והדברים נרשמו ברובן לאחר זמן ובקצרה, נפלו בהם שיבושים וחוסר דיוק.

על כן ישב שוב עם הסבא וליבן הכל שוב פרט אחר פרט על מנת להעלותם על הכתב ולעורכם בצורה מסודרת. ואגב כך נוסף חומר רב בתוספת מרובה על העיקר, כיון שכל שאלה והתעניינות פתחו צוהר ופרוזה לזכרונות רבים מלאי טעם שהיו חבויים בנבכי הזכרון, והם אשר העשירו והשלימו יצירה זו, המוגשת לפניכם כיום הזה.

ישנם מעשיות וזכרונות גדושים בהווי חסידים שיש בהם טעם ומוסר השכל, שהיו יפים לשעתם. יש מהם הראויים לשמיעה אך לא לכתיבה. הזהירות מהמילה הנכתבת, הנחתה אותנו בכל שלבי עריכת הספר, ורבים מן הדברים נותרו כ'תורה שבעל פה', דברים העוברים מפה לאוזן בשיח חסידים, ולא העלנום על גבי מכבש הדפוס.

אמנם, לא על דעתנו בלבד סמכנו, ולא חסכנו את שבט ביקורתם של חסידים יראים, תלמידי חכמים ואנשי חינוך מאישי הסגולה הנודעים שבעדה. במחשבה מעמיקה וביסודיות לאורך חודשים ארוכים נתלבנו הדברים אחד לאחד, על מנת שיהיה הספר ראוי לעלות על שולחנם של חסידים יראי ה'.

כל ימיו נשא זקננו בליבו את זכר הימים ההם ובני התקופה המסולאים, ויהי רצון שיהא ספר זה זכרון עולם לאותם קדושים וטהורים אשר קידשו שם שמים בחייהם ובמותם.

יצחק מאיר קונופניצקי

בלאאמו"ר הרה"ח ר' משה יוסף הי"ו

